

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

TÁRSADALMI HETILAP.

Előfizetési feltételek:

Budapest, VI., váci körút 15.

SZERKESZTI

Egész évre házhoz küldve . . . frt	7.—
Félévre . . . . . „	3.50
Negyedévre . . . . . „	1.75

hová minden küldemény intézendő.

SZABOLCSI MIKSA.

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Száz milliós adomány!

A jótékonyágnak oly titáni tényéről nyertünk tudomást, mely nemcsak, hogy párját ritkítja, hanem — tudunk szerint legalább — felülmul mindent, mit e téren valaha emberbarátok gyakoroltak.

Folyó év május havában a fővárosi izraelita nőegylet elnökasszonya dr. Kohn Sámuel, budapesti rabbihoz azzal a kérdéssel fordult: nem tudna e neki egy kimutatást szerezní, melyben bennfoglaltatnak az összes magyarországi izraelita jótékony egyletek?

Dr. Kohn megnevezett általa ismert egynehány ilyen egyletet, de mindről bizony ő sem nyújthatott fölvilágosítást.

A hölgy azonban, ki oly igazán kiérdemelte a »szegények anyja« fenséges nevezetét, ezzel korántsem elégedett meg. »Nem akarom« szólt, »hogy egyetlen ilyen egylet is megrövidítessek, annál inkább nem, mert a nemes férfiú, ki erre felkért, részesíteni akarja adományában mind azon zsidótestületeket, melyeknek célja a jótékonyág.«

»Mit« vágott közbe az örömtől meglepett derék lelkész, Hirsch báró — mert csak ő róla lehet szó — az összes magyarországi zsidó jótékony intézeteket akarja megajándékozni!?

Ugy van. Csak hogy ő határtalan jótékonyágát nem csak hazánk zsidó jótékony intézeteire, hanem az összes Európában levőkre akarja kiterjeszteni.

A tudós rabbi erre azt a tanácsot adta, hogy legjobb lenne, ha meglehetne nyerni e célra az országos izraelita irodát, mert ez az egyedüli, mely képes a szükséges adatokat beszerezni.

S ugy is történt. Dr. Simon József, az a mogorva férfiú, ki oly keveset beszél, de annál

többet cselekszik, rövid idő múlva átszolgáltatta a kért adatokat Bischitz Johanna urnőnek, ki azokat Hirsch Maurice báró kezéhez juttatta.

Ugyanabban az időben hasonló lajstromok érkeztek a báró sntjohanni tuszkulumába Pétervárról, Amsterdamból, Londonból, Stockholmból, Belgrádból, Berlinből, Brüsseltől, Konstantinápolyból, Bécsből, Kopenhágából, Prágából, Szófiából, Münchenből, szóval minden zsidó is lakta ország fővárosából.

Mikor aztán együtt volt a roppant halmaz, a báró és titkára (a derék Venetiani ur) hozzáfogtak a nagy munkához és kezdték kiszámolgatni, mennyit kell juttatni az egyik egyletnek, mennyit a másíknak.

Heteket töltöttek ilyen számolgatással, és mikor a roppant lajstrom elkészült és Venetiani az előirányzott összegeket összeadta, azt mondotta: Báró ur, tiz millió frank!

Tiz millió frank! roppant összeg; s mégis mily csekélység jut egy-egy egyletnek! pedig mindegyiknek be sok szegényen kell segítenie, be sok nyomort enyhítenie! — Titkár ur! tiszte- rezze meg a minden egyletnek irt részt; legyen a felosztandó összeg **száz millió frank!**

Azt hiszik kedves olvasóim, rossz tréfát üzők, mesét mondok az ezeregyéjszakából. Hála az égnek, a mit elmondottam, nem utópia, a férfiú, ki megcselekedte, nem mesés alak; feleketünk fia ő; él, és adja a Mindenható, hogy még soká éljen!

Venetiani ur pedig két hét óta Muszkaországban utazik, hogy mindenütt maga szolgál- tassa át a meghatározott összegeket, miután személyesen meggyőződést szerzendett arról, hogy nagyobb összegre legalább égető szükség nincsen, mert ha igen — többet is adhat.

A jótékonyág e legujabb ténye oly piramidális valami, oly hihetetlenül nagyszerű, hogy

talán nem felesleges, még nem a tényt egyszer ismétetni »Hirsch Maurice báró Párisból 100,000,000, mond száz millió frankot adományozott a vele ismertett zsidó jótékony intézeteknek Európában.

Lapunk egyik barátja csak e héten közölte velünk, hogy összeadta azokat az összegeket, miket az »Egyenlőség« ebben az évben Hirsch báró adományaiként regisztrált, és ez maga kitesz: egymillióhétszázötvenháromezernégyszáz (1.753.400) frntot, miből Magyarországra harminczhatezer (36.000) frnt jutott. (Ez összegnek körülbelül 2 ötdrészre keresztények közt osztott fel). De ezzel korántsem regisztráltuk mindazokat az összegeket, mikkel e nagy philantrop ebben az évben egyeseket és testületeket segített. A báró ugyanis, ha csak teheti, kikerülni igyekszik a lapokban való dicsőítést és ezért jótékony tényeinek jó része nem jut a nyilvánosságra.

Sok tekintetben hasonlít a mi felejthetetlen Fochs Antalunkhoz, kinek nagy emberszeretetét a fővárosi zsidó fiárvaház és a siketnémák nagy-szerű intézete hirdetik. Életében senki sem tudta, mennyi jót gyakorol. Az egyetlen ember, kinek mindent elmondott és a kinek keze által gyakorolta végtelen jótetteit, dr. Kohn Sámuel, rabbi volt. Csekély összeget soh'sem adott. Azt az 5, vagy 10 forintot, szokta mondani, megszerzi magának a szegény máshol is, és nincs is vele rajta segítve. Ha ő segített, gyökeresen tette. Egy özvegyet hat árvával azzal lepte meg egyszer dr. Kohn, hogy egy teljes, nevére irt szatócsüzetbe

vezette, melyet egy névtelen jótévő vásárolt meg számára; egy szegény tudósnak gazdagon berendezett ódonkönyvtárt ajándékozott; egy iskolában saját költségén új tanítói állást kreált és beleültetett egy állásnélküli nagycsaládos tanítót; egy vidéki, saját hibáján kívül tönkrement gazdálkodó családot kis birtokba ültetett, melyért a bért 6 évre előre lefizette; az ilyen módon boldoggá tett nagy család meg is szedte magát, de hogy ki volt megmentője, azt csak Fochs Antal halála után tudta meg. Hasonló esetekkel egy könyvet lehetne megtölteni. De Fochs jótéményei ép úgy mint egy Pea bodyé, Torloniáé, vagy más nagy philantropoké egy városra, vagy, a legszélesebb esetben, egy országra szoritkoztak; universalis jótévőt, ki segített mindenkin, ki hozzá fordult, kinek segítsége eljutott mindenhova, hol elemi csapások, zsarnoki elnyomás, nagy szerencsétlenség nyomorba ejtette az embereket, — ilyen jótévőt eddig csak egyet ismertünk: Montefiore Mózes, áldott legyen emléke! De ime nagyobbat tett még Montefiorénél is Hirsch Mórícz báró.

Igaz, Hirsch soh'sem válhatik azzá, mi Montefiore volt felekezetének, sőt az egész emberiségnek. Mert Montefiore nemcsak pénzével, de személye súlyával, páratlan odaadásával, határtalan szeretetével és áldozatkészségével örngyalává lett nemcsak hitsorsosainak, hanem sok százezer kereszténynek is. Damaskusban, Marokkóban, Szíriában, Egyiptomban, Rómában és Pétervárott nem pénzével, hanem csak személyes megjelenésével vihette ki Montefiore a men-

Az erdélyi hadgyakorlatok és a zsidó hitközségek.

(1. Folytatás.)

Megállapodtam hazánk második egyetemi városában, melyet mindenki eléggé ismer: Kolozsvárott, hol szintén régen laknak zsidók. Most plane két hitközséget képeznek. Mit is néztem volna meg elébb, mint új templomjukat, mely a régít árnyékban hagyja. Az új egészen a fővárosi dohányutczai mintájára pompázik azon az uton, melyen az indóháztól bejövünk; persze kisebb és olcsóbb kiadásban. Csupán az a baj, hogy épen a mizrach-fala van az utcza felé, és így ez képezi a homlokzatot, melyet a 2 gömbölyű torony ékit. Úgy külsőleg, mint belsőleg imponál és a város szépségeihez tartozik.

A templom mellett egy impozans palota áll, melyet történetesen egy kitért hitfelünk építettett oda; alkalmasint azért, hogy legalább távolról hall-

hassa és láthassa is a zsidó templomozást, melynek ifju éveiben, oly buzgó résztvevője volt.

Innen Maros Vásárhelyre mentem szállitmányommal, hol a sátoztáborban helyet csináltam és rendeztem be a mögöttünk jövő honvédség számára.

Itt kezdődtek a 22-ik honv. gy. féldandár gyakorlatai. Kijutott nekünk az itt töltött 1 hét alatt jóból-rosszból.

Reggel 4¹/₂ órakor márszivtuk a fris levegőt künn a réten, az utolsó négy napon pedig az erdőfedte hegyek között. 2 órakor szoktunk hazakerülni. Ezután, kinek kedve támadt, — mint nekem is, — fáradságát és izzadságát a közeli Maros folyó habjaiba temethette, mire annál jobban izlett az ebéd. — Ha ekkor szolgálat vagy tisztí értekezlet vissza nem tartá az embert a táborban, bemehetett a félóránnyira fekvő székely fővárosba.

Ez a város nem oly csinos, mint Besztercze, de nagyobb és városiasabb. Itt van hazánk második kir. itélőtáblája, jogakadémia, ref. gymnasium, és a Teleki-könyvtár. A piacon van a Bem-szobor és egy művészi

tés nagy művét; annyi azonban tény, hogy az adományok nagyságát és universalis jellegét illetőleg nem közelítette meg még ő sem Hirsch Móricz bárót.

Veheti-e valaki rossz néven tőlünk, hogy büszkeségtől dagadó kebelvel utalunk e férfiakra mondván: Lám, olyan fiaid vannak teneked, Izrael!

Sz. M.

Graetz Henrik dr. jubileuma.

Boroszlóban ünnepelni gyűlt össze a zsidóság. Egy 70 éves életet, melyből félszázad a szakadatlan munkáé, az irodalomtörténeté s az egész világ zsidóságának becsületéé, tiszteltek meg. A „Geschichte der Juden von den ältesten Zeiten bis zur Gegenwart“ cz. műnek szerzője, a legnagyobb elismerést nem csak a német zsidóságtól érdemelte ki, hanem Israel Istenének minden egyes hívétől, bárha bölcsőjük nem is Németországban ringott.

Graetz az egész zsidóságé. Ő, ki az egész zsidóságnak becsületéért lépett ki sikra; ki minden törekvésért arra fordította, hogy a zsidóság érdemeit emelje; ki tényesen mutatta ki a jótékony befolyást, melyet a zsidóság a világ fejlődésére gyakorolt; ki nemcsak a nemzsidó előtt emelte a zsidó tekintélyét, hanem bennünket is megtanított arra, hogy mit tisztelhetünk magunkban; ki az egész zsidóságba öntött bizalmat vallása iránt; ki az egész zsidóságot megtanította multjának méltatására: az a Graetz nem egy nemzeté. Részt követel belőle minden zsidó. Azt joggal ünnepli bármely nemzetnek zsidó fia is.

Mi, magyar hitsorsosai sem maradhatnk el;

szervezetű, de most romlott kut, a melynek zeneszerkezetétélitelt építője örökre elrontotta.

Hitfeleinknek ez régi fészke. Itt jórészt válasosak és civilizáltak. Van templomuk és papjuk is, kitől azonban megváltak. Lakik itt egy zsidó orvos, ki a szombatosok történetére vonatkozó adatokat szorgalmasan kutatja.

Éppen vásár volt. Gyakorlatról hazatérve, besiettem a városba, hátha történetesen a szombatosokkal találkozom. És ime találkozom az öreg Kovács Dán Abrahámmal. Talán emlékeznek a t. olvasók az öreg anyakönyvvezető tisztas arcára, amint tavalyi ottlétem után e lapban bemutattam. Nincs panaszuk a jó proselytáknak, csak annyiban, hogy az »Egyenlőség«-et nem kapják meg ingyen. (E bajukon már segítettünk. — A szerk.)

Szegények el vannak szigetelve a világtól, de se baj: az udvarhelyi vasut majd közelebb hozza őket is a világ középpontjához. — Héjjasfalva felől.

Innen Csapó-Radnothon keresztül N. Enyedre

mi is üdvözöljük azt a világitó szellemet, mely fényt vetett a zsidóság sötét multjába, mely onnan napfényre hozta a kincseket s megtanította rá a világot, mi az értékük! Mi is tudjuk méltányolni azt a lankadatlan fáradságot, mely keresett, kutatott, gyűjtött s az öszszehalmozott drága emlékeket úgy rendezte el, hogy belőlük a legelőnyösebben vált ki egy volt nemzet dicső multja és szétszórt fiainak szomorú jelene. Nekünk is el kell ismernünk, hogy Graetz tolla kard volt, mely békés uton csatákat nyert az előitélet, a megvetés, a tudatlanság tömör soraival szemben s a mely győzelemre segítette csüggedő öntudatunkat, erőt öntött kimerült lelkünkbe.

Graetz működése maga is egy darab a zsidótörténelemből; mert kijelente a helyet, melyet a zsidóság a művelődés és irodalomtörténelemben elfoglal, és midőn multunkat tárta szemünk elé, akkor megerősítette bennük a vallást, melyről — bár ezredeken át féltve őriztünk, — a jelen viszo nyai folytán lekopó félben volt a himpor ...

De Graetz nemcsak felekezeti, hanem irodalmi szempontból is azok közé emelhető, kiknek neve, különösen a zsidóság előtt maradandó. Művei hatalmas szellemének örök becsét adnak. A zsidó kritikai történetírásnak ő a megteremtője. Történelmi munkáiban a pártatlan kritika rostáján keresztül roppant anyagot halmazott össze; tisztában van a tények rejtett okaival és legtitkosabb rugóival; nagy sulyt fektet a szigorú tárgyilagosságra és a tényeket az igazság biztosan mutató tükrében szép nyelven, kellemes előadásban tárja az olvasó elé, mely meggyőz, sőt lelkesít. A zsidók történetének nagy 11 kötetes mű-

mentünk, miközben elhagytuk Maros Ludast, Erdély eme bő éléskamráját.

Ez ezelőtt 30 évvel alig 20-30 házból állt, most virágzó kis városka. Ez az erdélyi gabnakereskedés góczpontja melyet nagyrészt jómódú, sőt gazdag hitfeleink laknak, kik csaknem kizárólag gabnakereskedők. Van papjuk, templomuk, iskolájuk, fürdőjük. Igen válasosak; szombaton csaknem minden üzlet zárva.

N. Enyedre érve, tömegesen szállásoltattunk el, mert bennünket már megelőzött az egész 75 honv. gy. dandár, továbbá a honv. huszárság és Szebenből érkezett cs. és kir. tüzérség, huszárság és gyalogság.

Egész tábor volt e városka, mely 1848 óta, midőn az oláhok felégették a szép várost — nem látott ennyi katonát. Sirtak is utánunk mikor elmentünk, de nem az aggastyánok.

Itt van a Bethlen-főgymnasium gazdag könyvtárával, ref. thelogia, és tanítóképezde. Annyira magyar e város, melyet különben a szászok építettek »Strassburg« név alatt, hogy ezek is csak magyarul tudnak.

vén kívül „Gnosticismus und Judenthum“ című valóság-bölcseleti művet írt (1846), mely első vetett világot a talmudban előforduló gnostikus elemekre a zsidó gnostikusok és agnostikusokra és kimutatta a befolyást, melyet a gnostikus eszmék a zsidóságra gyakoroltak. De nemcsak ebben, hanem minden más művében is a zsidó szellemi munkásságra vetett érdekes világot; így az 1841-ben alapított és később az ő vezetése alá került „Monatschrift für die geschichte und Wissenschaft des Judenthums“ az előző század utolsó felében szerepelt szekta történetében a „Frank und die Frankiesen“ cz. műben, továbbá a 2-ik századtól a 13-ikig terjedő irodalomtörténeti tartalmu „Blumenlese neuhebräischer Dichtungen“ cz. munkában s „Koheleth“ és „Schir Haschirim“-hez csatolt exegetikus commentárokból stb.

Mindez elég ok arra nézve, hogy az egész zsidóság örömmel ödvözölje születésének 70. évfordulóján a zsidóság ezen egyik heroszát, akinek működéséért és műveiért a jelen örök hálával, a jövő pedig halhatatlansággal tartozik.

H. S.

S most átadjuk a szót tudósítónknak, ki a Graetz Henrik dr. jubileumáról a következőkben számol be:

Graetz Henrik dr. a boroszlói zsidó szeminárium tanára, ki egy kis lengyel faluban született, okt. hó 31-én ünnepelte meg születésének 70-ik évfordulóját. Ez alkalommal messze vidékről Boroszlóba sereglettek tanítványai, barátai, tisztelői, sok hitközség küldöttsége, kik a zsidóság történetében buvárkodó mesternek mindnyájan elismerésükkel adóztak. A jubileum nagy ünnepélylyé nőtte ki magát és maradandó be-

nyomást gyakorolt a jelenvoltagekre. Számtalan művészi kivitelű felirat-ajándék érkezett az ünnepelthez, egész sereg távirat, köztük volt a budapesti tanítószemináriumé is, ezenkívül felemlitem még a lemergi „Schomer Israel“ a frankfurti Mendelsóhn egyesület; a brünni, eibenschützi, (Morva orsz.) philenei, (Posen) kulmi, nürnbergi, karlsbadi, balai stb. hitközségek, Smolensk város lakóitól stb. érkezett táviratokat.

Az ünnepély maga d. e. $\frac{1}{2}$ 9 órakor kezdődött Graetz tanár lakásán, hol Deutsch, a boroszlói főkantor vezetése alatt a boroszlói zsidó templomi-kar reggeli üdvözlést adott elő. 9 órakor összegyűltek a küldöttségek és a zsidó szeminárium tagjai, Ernstein dr. Frankl Lajos Ágost dr. ünnepi ódáját szavalta el s a költő nevében egy egyiptomi pálczát nyújtott át. Ezután egy Ernstein, Goldhammer, Grünfeld és Zimmels dr.-okból álló küldöttség átnyújtotta a „Graetz-émlékirat“-ot, melybe csaknem minden számtottevő zsidó tudós írt egy egy üdvözlést. Ezt a „Graetz alapítvány“ Joel, Grünfeld és Hamburger dr.-okból álló küldöttsége követte, melynek nevében Joel dr. rabbi pompás beszéd kíséretében átnyújtotta az európai zsidóságtól befolyt tekintélyes összeget, melyet Graetz nevére alapítványul tesznek. Azután a német rabbiegyesület nevében Bamberger, Joel és Vogelstein dr.-ok gyönyörű emlékiratot nyújtottak át.

10 órakor a boroszlói rabbihivatal tisztelgett és Rosenthal dr. átadta a boroszlói hitközség üdvözlését, Az „Alliance Israelite Universelle“ francia emlékiratot küldött, melyet Bamberger dr. olvasott fel. Gyönyörű emlékiratok érkeztek a Mendelsóhn páholytól, a königsbergi hitközségtől, Stettinből, Glogauból,

Zsidó kevés lakik itt, de mind jó módú. Van egy kis templomuk, mely áldozatkészségükről tanuskodik.

Itt 8 napon keresztül folytak a dandárgyakorlatok, az utolsó-előtti 2 napon pedig a hadosztálygyakorlatok, — lévén a honvédség többi része a közeli Tövisen. Itt még fárasztóbbá vált a gyakorlat, de meglehetősen szállásunk és a városnak velünk szemben oly előzékeny, vendégszerető volta kompenzációt nyújtott.

Innen már mind gyalog mentünk és következő állomásunk Gáldtő falu volt. Elhagytuk balról Töviset, ezt a kis magyar városkát, melyből a magyarság a forradalomkor kiveszett. Itt is van izr. hitközség mely igen gazdag tagokból áll.

Éppen egy pénteken délben érkeztünk Gáldtőre, de még mielőtt az uttól balra eső faluba betértünk volna parancsot kapunk, hogy féldandárunk előőrsek felállítására rendeltetett M. Szent Imre bejáratától északra. Ez t. i. a következő falu. A helyett hát, hogy a jól elkészített szálás, pompás ebédhez jutottunk volna, táborot ütöttünk egy kukoricza földön, azon, melyen Hunyady megverte a törököt.

Nekünk tiszteknek még jó dolgunk volt, mert azonnal előszedtük a közös elemőzsiát és a jó bort az eleségkocsiról; de a szegény legénység! Ennek előbb vizért kellett mennie, azután sánczot ástak, melyben tüzet rakván, körülrakták főzőedényeiket és csináltak olyan gulyást, mely minden volt, még füstös is, csak jó — nem. De hát ilyenkor melyik gyomor válogatós! Az eső eközben mind jobban megbarátkozott velünk, de a szél ellen mi a köpenynyel tüntettünk. Beesteledett és mi kirendeltettünk egy a falutól félóránnyira fekvő magasabb hegyre.

Ez volt a legrágikusabb az egész gyakorlat alatt. Börig áztunk. Szerettünk volna már visszahuzódni a faluba; de erre nézve nem érkezett parancs!

Bizony kevés szolgálatot tehattunk ott és akkor abban a koromsötét éjszakában, midőn a honvédet is csak fehér bőröndjéről ismertük meg — ekkor is, csak, ha orrunkkal ütköztünk bele. Rosszul járt, kinek hosszú orra volt, mert attól messzebb állott előttese.

(Folyt. köv.)

Pilsenből, Kremsierből, melyeket egy vagy két küldött szolgáltatott át.

¹/₂ 11 órakor megjelent a Fränkl alapítvány gondnokságának Mark, Haber városi tanácsosok és Milch ügyészből álló küldöttsége, melynek nevében Mark ékes szavakkal méltatta a zsidó theol. semminarium egyik alapítóját és jeles tanárát, Graetzet.

Ezután Maybaum dr. a berlini hitközségek rendkívüli szép emlékiratát nyújtotta át lendületes szavak kíséretében.

11 órakor a boroszlói zsidó theol. semminarium tanítótestülete nevében Zuckermann, Freudenthal és Lewy dr.-okból álló küldöttsége üdvözölte és Zuckermann felolvastván a collegium emlékiratát egy művészi kivitelű képet nyújtott át, mely a sziklán álló Mozest ábrázolja.

¹/₂ 12 órakor megjelent a boroszlói szeminárium jelenlegi hallgatóinak küldöttsége és a 46 jelenlegi hallgatónak arczképét tartalmazó pompás albummal kedveskedett. Végül tisztelgett a boroszlói „Ahavasz Achim“ egyesület.

Este 8 órakor fényes bankett volt a „Gesellschaft der Freunde“ termében, melyen több mint 200 ünneplő vendég volt jelen s a melyen számtalan toaszt hangzott el.

A német zsidóság a fenyegető ügyekben.

II.

Az államhatalommal szemben tanúsított ellenszegülés miatt Németországban 1885-ben igen sok egyént ítéltek el, számszerint 13,702-t, kik között 64 zsidó volt; ezek közül 54 magára Poroszországra esett. 1884-ben ugyanezen vétség miatt Németországban 13,560 egyént büntettek meg s a köztük volt 63 zsidóból is 48 poroszországi. Hogy e vétség tekintetében mennyire kedvező a németországi zsidóságra nézve a kimutatás, kitűnik a következő összehasonlításból.

1885-ben	bármely más felekezetű 100,000 keresztényre	27	elitelt esett.
„	„	zsidóra	11 „ „
1884-ben	„	keresztényre	27 „ „
„	„	zsidóra	10 „ „

Ez a számarány hatalmas argumentum azon vád ellen, hogy a zsidók az államnak nem békés elemei.

Vallást sértő vétség miatt (istentisztelet megzavarása stb.) 1881-ben Németországban 255 egyént ítéltek el, köztük 7 zsidó akadt, és pedig 5 Porosz-, 2 pedig Bajorországban. Az öt poroszországi elitelt közül 2 Posen környékére való. 3 pedig Rajna vidékre. 1885-ben az e nemű vétségek miatt elitelt 250 egyén között 4 zsidó volt, és pedig 3 poroszországi, 1 elzászi. A poroszországi esetek ezen évben egyenkint a gumbinneri, opelni és erfurti kormánykerületekben fordultak elő.

Az erkölcsiség ellen elkövetett vétségeket és büntetéseket osztályokint hasonlítjuk össze. Két nejuség miatt 1882-ben a Németbirodalomban 53 egyént büntettek meg, köztük zsidó egy volt, az 1885-ben emiatt elitelt 60 egyén között nem akadt zsidó. Vértűn miatt 1884-ben 323 egyént ítéltek el, köztük 3 zsidót (mindhárom poroszországi.) 1885-ben pedig 288 egyént, kik között egyetlen zsidó sem volt. Fajtalanság miatt 1884. és 1885-ben együttvéve 76 egyént ítéltek el, kik közt zsidó nem volt. Kerítés miatt 1884-ben 1454 egyént büntettek meg s a köztük volt 24 zsidóból 21 Poroszországra, 2 Hamburgra, 1 Lipcsére esett. 1884-ben e vétség miatt megbüntetett 1586 egyén között 25 zsidó volt és pedig valamennyi poroszországi. Az 1885-ben a kerítés miatt megbüntetett 25 zsidó közül magára Berlinre 18 esett, 2 nyugoti Poroszországra, és 5 Sziléziára. Az erőszak vétségében az összehasonlítás a zsidók javára üt ki. Erőszak miatt

1884-ben	bármely más felekezetű 100,000 keresztényre	6	elitelt esett,
„	„	zsidóra	6 „ „
1885-ben	„	keresztényre	6·2 „ „
„	„	zsidóra	1·7 „ „

A Németországban 1884-ben erőszak miatt elitelt 38 zsidó közül maga Poroszország 29 egyénben van képviselve.

Élelmi és élvezeti cikkek meghamisítása ért, vagy hamisított és romlott élelmi és élvezeti cikkek elárúsításáért Németországban 1885-ben 1078 egyént ítéltek el; köztük 28 zsidót és pedig 15 poroszországit, 5 pfalzit, 4 rajnaessenit és 4 Németország különböző vidékeiről valót. A Berlinben e miatt elitelt 52 egyén közt zsidó egy volt. Ha ezen elmarasztalásoknál tekintetbe vesszük a tett színhelyét, úgy csaknem biztosra lehet venni, hogy a műbor gyártás szolgáltatta a megbüntetésre a legtöbb okot. Ebből az adatból az olvasó könnyen kitalálhatja, hogy milyen arányban vannak a nem zsidók a műbor-gyártásnál képviselve; a kimutatásból az is kitűnik, hogy a wies-badeni kerület 38, Pfalzban pedig 27-et keresztényt ítéltek el hamisítás miatt. Ellenben a sörhamisítás miatt zsidót alig ítéltek el; a felső Poroszországban sörhamisítás miatt elitelt 187 egyén közt egyetlen zsidó sem volt s a felső Pfalz, felső, közép és alsó Frankenban összesen elitelt 324 egyén közt sem akadt zsidó.

Az élelmi és élvezeti cikkek hamisításában vétkeseket az 1884-ik évről az 1885-iki adatokat nem állíthatjuk szembe, mivel ezeket 1884-ben még a csalások rovatába osztották s csak 1885-ben választották külön.

Ha a csalás vétségénél tisztán a keresztény és zsidó népesség számarányát állítjuk szembe és egészen eltekintünk a zsidók legfőbb keresetforrásától, a kereskedelemtől: úgy a csalás vétsége nem kedvező

a németországi zsidóságra nézve. 1885-ben Németbirodalomban megbüntetett 11,482 egyén közt 304 zsidó volt. Ezek közül 185 Poroszországra, 119 pedig a Németbirodalom többi részére esik. 1885-ben 100,000 bármely felekezetű keresztényre család miatt elítélt 24 keresztény esett, 100,000 zsidóra pedig 54 zsidó. De ezen arány bizonyára másképp ütne ki, ha, ami ez esetben egyedül lehet biztos mérték, azt az arányt vennők alapul melyben a kereskedelemmel foglalkozó 100,000 zsidó és 100,000 keresztény áll.

Az uzsora vétségben 1882. óta évről-évre kisebb arányban szerepelnek a zsidók. 1882-ben: 98, 1883-ban: 93, 1884-ben: 61, s 1885-ben már csak 37 egyént büntettek meg Németországban uzsora miatt. Az 1887-ben uzsora vétség miatt elítélt 37 egyén közt 10 zsidó akadt és pedig 4 magában Poroszországban.

Németország nyugoti tartományaiban egyetlenegy zsidót sem ítéltek el uzsora vétség miatt. A Németország déli részében uzsora vétség miatt elmarasztalt zsidók közül 2—2 Hessenre, és Elzász-Lotharingiára esik, 1—1 pedig Bajorországra és Württembergre. Az uzsora vétség miatt elítélt 27 keresztény között 4 nő volt, de a 10 zsidó közt nő nem akadt. Az 1884-ben uzsora miatt elítélt 61 egyén közt 12 zsidó volt és pedig 6 poroszországi, 6 pedig délnémetországi. Az ezen évben elítélt 47 keresztény uzsorás közt 17 nő volt, míg a 12 zsidó uzsorás közt a nőnem nem volt képviselve,

A magdeburgi „Isr. Wochenschrift“-ből: —r.

Tanügy. Pályakérdés.

Az orsz. magy. izr. tanító-egyesület a közép- és polgári iskola első három osztálya számára hit- és erkölcsstani könyvet kíván megíratni. A pályázat feltételei a következők: 1. Pályázók a pesti e nemű iskolák számára megállapított tantervekhez szorosan ragaszkodjanak. 2. A sarkalatos tételekhez héber eredeti idézetek magyar fordítással felveendő. 3. Mindenik osztály számára külön füzetben dolgozandó fel a tananyag, egy-egy füzet terjedelme négy nyomtatott ivnél nagyobb nem lehet. Megjegyzendő, hogy a bibliai történetre ez osztályokban külön tankönyv használatik. 4. A társai közt legjobb műnek szerzője az egyesület részéről 200 forint pályadíjat nyer; azonfölül a kiadandó mű minden nyomtatott iver után 25 frt tiszteletdíjat. A tulajdonjog az egyesületé, mely továbbá minden új kiadás után a szerzőnek szerződésileg külön megállapítandó tiszteletdíjat ad. 5. Határidő 1888. évi május 15-ike. 6. Csak azon pályamunkák vétetnek figyelembe, melyek az

egész tananyagot felölelik. 7. Az idegen kézzel írott pályaművek zárt jeligés levél kíséretében a tanítóegyesület elnökségéhez (Budapest, VII., sip-utca 12) nyújtandók be. Budapesten, 1887. október hó 15-én.

Az elnökség.

— **A veszprémi izr. tanítóegyesület** mult hó 5. és 6-án tartotta meg az évi nagy gyűlését Veszprémben. Baum Fülöp elnök a gyűlés megnyitása és a tagok üdvözlése után megnyitó beszédében szép szavakban ecsetelte a nevelés történetét a történelemben szereplő különböző népeknél. A zsidó nevelésről ezt mondta: „A zsidó nép — a történelem és irodalom tanuságá szerint — a nevelés főfeladatának tekinté, az ifjúságot Isten iránt hű, engedelmes, valóságos nemzetté nevelni. A mai zsidó iskola szintén ennek az elvnek hódol, amennyiben egész működése a vallás szolgálatába szegődve, ennek révén iparkodik lelkes jó hazafiakat, vallásukért buzgólkodó derék zsidókat nevelni. Minthogy azonban minden üdvös intézmény csak akkor és olyképp tartja meg létjogosultságát, ha az idők során az uralkodó elvek alapján fejlesztetik, ebből kifolyólag nekünk, tanítóknak, mint a zsidó nemzedék jövője alapvetőinek nemcsak hivatásunk, hanem szent kötelességünk azon eszközöket, melyek az elénk szabott cél felé vezetnek bennünket, behatóan tanulmányozni és lehetőleg tökéletesíteni. E közös feladat sikeres megoldásának célja hoz össze bennünket időről-időre, ez lebeg előttünk a bibliai tűz-oszlopként, megmutatva az utat, melyen haladnunk kell a hazafias és vallásos nevelés ideálja felé!“ —Végül érzéstől remegő hangon bejelentette, hogy az együletnek két tagja, Diener Sándor, ki egy negyedszázadnál tovább állt a népnevelés szolgálatában s aki az együletnek keletkezése óta buzgó, lelkiismeretes pénztárosa volt, továbbá Rosenbaum Zsigmond, volt enyingi tanító, még nehéz pályájának kezdetén — elhunytak. — A napirend értelmében Schwarcz Sámuel biz. jegyző az árva ház bizottság jelentését terjesztette be, melyből kitűnik, hogy elnökeül Steiner Kálmán drt, a hitk. elnökét nyerték meg ide is elnökül s hogy több gyűlésen megtették az intézmény létesítéséhez szükséges előmunkálatokat. — Szép Lipót a könyvbíráló-bizottság jelentését terjesztette be s alkalmilag az olvasó könyveket vette alapos bírálat alá, melyért jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak neki. Szép Lipót álláspontját azután Hochmuth Ábrahám főrabbi támadta meg ellenérvekkel s kifejtette, hogy az előadó nézetét, mely a népiskolai tantárgyak tanításában a történeti elv hű követését véli legjobbnak, nem helyeselheti egészen, a mennyiben a realis világgal jobb a gyermeket megismertetni, mint a mese világgal, a mely útján szerzett téves világnézetéből előbb-utóbb úgy is kiábrándul a gyerekek. Ezért is kárhozzátja a

Herbart-féle elvek vak követését A közgyűlés határozata folytán jegyzőkönyvbe iktatták az érvelést — Azután Kellner Fülöp szilasbalhási néptanító IV. Béláról, a zsidók történelmével és az alkotmányossal kapcsolatban érdekes előadást tartott, a melyet Szép L. méltatott. Ezzel az első nap tárgysora ki volt merítve, mely után Steiner Kálmán dr., hitközségi elnök, a hitközség nevében az egész gyűlést közvacsorára hívta meg, ahol fecerunt magnun áldomás. — A második nap tárgysorát Krón Mór gyakorlati előadása a héber nyelvből nyitotta meg, mely után a Weisz S., Kellner F. és Ehrlich M.-ből álló számvizsgáló bizottság felolvasott jelentését vetették tudomásul. Erre pénztáros-választás következett, mely Krausz Jakab veszprémi tanítóra egyhangúlag esett. Ezután Szép Lipót a bizottság jelentését olvasta fel, mely beérkezett pályaműveket megbíráltta s a melynek értelmében „Hit az erkölcs forrása“ jelígéjű mű nyerte el a pályadíjat, szerzője Kellner F., szilasbalhási tanító. Tárgyaltak két indítványt, Havasét, mely a az egyletnek nagyobb működési tért akar szerezni, s a melyet tanulmányozás végett az elnöknek adtak ki, továbbá Kellnerét, mely olyan magyar-héber biblia kiadását sürgeti, melyben a héber és magyar szöveg ugyanazon lapon (?) egymással átellenben legyen. Ez ügyben határozatba ment, hogy megkeresést intézzenek az orsz. izr. tanítóegylethez. — Végül a Gönczy alapítványhoz, részint gyűjtés, részint az egylet pénztára utján 10 frttal járultak és elhatározták, hogy annak idején feliratilag üdvözlik az ünnepeltet. — Elnök ezután a tagok szíves részvételeért köszönetet mondván, a nagygyűlést bezárta.

A mi előbbre való.

A veszprémmegyei izraelita tanító-egyesület gyűjtő-iveket küldött szét, hogy egy országos zsidó tanítók árvaháza építésére pénzt szerezzen, teremtsen. Mi mindig egész erőnkől szószólói leszünk a zsidó tanítók törekvéseinek, kész akarattal fogunk tőlünk telhetőleg közreműködni ott, hol a tanítók akár anyagi helyzetén, akár erkölcsi sikerén lendíthetünk; de ez alkalommal nem tudunk teljes szívből az eszmének örülni, melyet az említett egyesület világgá bocsát.

Talán az eszme valami tulkapást, valami méltánytalanságot tartalmaz? Dehogy! Mi éppen a tanítók jól felfogott érdekében azt tanácsolnók: tegyék el az eszmét jobb időkre. Megmondjuk — miért? Egy országos árvaház építése és fenntartása legalább háromszázezer forintnyi tőkét igényel. Ennyit nem áldozhat most a magyarországi zsidóság, mert sok helyi érdekű intézmény hathatós támogatást igényel; a pesti

izraeliták például most igen költséges kórházat építenek, a mi bizony] csak az áldozatkészség alapján emelkedik. És ha a magyarhoni hitfeleinkhez országos intézet létesítése érdekében kell fordulnunk, akkor ezt oly intézet érdekében kell tennünk, mely az egész hazai zsidóság javára és üdvére válik. Egy zsidó tanítónő képzőintézet felállítása ma már, minthogy ezt jóformán évtizedekkel ezelőtt sürgették, égető szükség. A zsidó felekezeti iskolában a tanítónők alkalmazása rendes dolog, és honnan szedi a felekezet a tanítónőket? A ki ezt tudja — és tudja minden községi előjáróság — az nem tagadhatja, hogy bizony az eddig alkalmazott akár állami, akár felekezeti praeparandiából kikerült tanítónők felekezeti életünk élénkítéséhez nem igen járulhattak. Nem járulhattak — mondjuk — mert nem ők okai annak, hogy a törvényt szabta tantárgyak miatt nem igen jutottak a felekezeti iskolákban szükséges tantárgyak el-sajátítására.

De ez még hagyján — utóvégre férfi tanítót biznak meg a héber olvasás tanításával — de a szellem, az érzelem a felekezethez való hű ragaszkodás, a mit a felekezeti tanítótól mindenütt megkivánnak, ez nem olyasmi, a mit másra lehet bízni.

Sok, igen sok szó jár e kérdéshez, és nem is akartuk most érdemlegesen tárgyalni, hanem csak felvetni.

Az árván maradt szegény tanítók gyermekein, nézetünk szerint, sokféleképpen lehetne segíteni; az egyik módját elmondjunk: Tudjuk, hogy a budapesti Fochs alapította fiúárvaházat már a közel jövőben kibővíteni, azaz: az épületet nagycsbitani fogják. Jó lenne, ha az országos izraelita tanító-egyesület az árvaházi bizottsághoz fordulna, hogy esetleg egynehány helyet zsidó tanítók árvái számára alapítson. Azt hisszük, ez uton inkább fognának a tanítók sikerre jutni, mint a gyűjtő-ivek által.

Ben-Juda.

Gyöngyszemek a talmudból.

„... Mert ha vasadat emeléd rá, (az építendő oltárra) megszenteltelenítetted.“ (Mos. 2. k. 20. f. 25. v.) A gyilkos vas, mely sebeket ejt, mely elvágja az életet és a mely annyi nyomor és jaj okozója, soha se emelkedjék az oltár fölé, mely békét és szeretetet hirdet, a mely forrását képezi az életnek, a boldogságnak és a lelkinyugalomnak. Jaj a papnak, ki vasat emel az oltár fölé, jaj a népnek, melynek oltára a vastól megóva nem lett.

*

A halál az emberiség fentartója.

*

Illik hozzád az alázatosság, mint élethez a só. De ne felejtse ám, hogy az elsózott étel ép oly élvezhetetlen, mint a sótalán.

*

Dicsékszel, hogy tied volt az utolsó szó, s hogy ellenfeled elhallgatott. Valóban szebb bizonyítványt nem állithatsz ki — ellenfeled számára.

*

Hiszed-e, hogy a sertés, azért, mert nyakékét akasztottál a nyakába, távol marad a mocsártól?

*

A tolvaj sötét éjjel szélben s viharban remegve közeledik a tárgyhoz, melyet eltulajdonít és melynek terhe alatt roskadozik. Az orgazda otthon marad és mulatoz. Ha ötszörös visszafizetéssel büntetitek a tolvajt, ötször ötszörös büntetést szabjatok az orgazdára, már azért is, mert legtöbb esetben nem lenne tolvaj, ha nem volna orgazda.

*

Nincsenek próféták, de nem szűnt meg a próféczia. Kérdezed kinél van? minden bölcs férfinál.

*

Inkább egy kis kosárral itt a helyen, mint egy hordóval fenn a toronyban.

*

Kevés szó a bölcsök jele.

*

A bölcsön megtörténhetik, hogy bolondságot tesz, a balga bölcsen alig cselekedhetik.

Talmudista.

Spanyolország és a zsidók. *)

Spanyolországban a honosítást az államvégezésen kívül másképp is elnyerheti az idegen, és pedig úgy ha a polgári jogot (vecindad) valamely spanyol községben nyerte el. Ennek elnyerése végett legalább 3 évig kell Spanyolországban lakni és legkevesebb 6 hónapig kell valamely városban tartózkodni és annak adófizetői közt szerepelni (Az 1870-iki városi törvények alapján.) Az idegen, ki ezen föltételeknek megfelel, — kívánatra — megkaphatja a vecindadot, melyet a városi tanács engedélyez és miután idegen nemzetiségéről lemond, a spanyol nemzetiségűek sorában nyer helyet. Ezen polgári jogra czéloz az 1876-iki szöveg első cikkelyének 4-ik kikezdése. Egyébiránt ha valamely városi tanács vonakodnék a megkívántató föltételek jelenléte dacára is, megadni a polgári jogot, nem lehetetlen ellene felebbezéssel élni.

A törvényhozás általában. — Az új szövegezésben vagy a mai határozatokban semmi olyan megszorító nem fordul elő, mely a naturalizált vecinová lett zsidót választott hivatásának szabad gyakorlásában akadályozná. A vallási vagy keresztény eskü kötelezettségét eltörölték; a keresztény vallásra vonatkozó dolgok, melyek 1858-ban még az abiturens-vizsgálathoz és egyéb attestumokhoz tartoztak, lekerültek a napirendről; Spanyolországban a nemkatholikusok számára 1870 óta be van hozva a polgári házasság.

A cultus. — Főntebb kimutattuk már, hogy az új szövegezés 11-ik cikkelye milyen szabadelvű

a nemkatholikusok számára. Ha ez a szövegezés marad továbbra is hatályban, a zsinagógák építése, az isteni tiszteletek megtartása és valószínűleg a községségi szervezet főbb tényezőinek életbeloptetése, (melyeknek: egyesületek, társulatok, ujságok, hirdetések, iskolák, kórházak, stb.) elé sem gördítenek akadályokat. Ezek után minden valószínűség szerint a községek vagyonszerzési jogát sem kifogásolnák; hogy ajándékokkal, hagyományokkal gyarapítsák beleegyezésre találva, s nem tagadnák meg a törvény színe előtt sem. Mindeme kérdések azonban még megoldásra várnak, s megoldásuk még sok zavarba kerülhet.

A jog, melynél fogva nemkatholikus temető is nyithatók egy már előbb említett törvény alapján, teljesen biztosítva van.

Altalában mondhatjuk hogy a mai törvények a zsidóbevándorlás útjába nem gördítenek komoly akadályokat, de nem is nyújtanak teljes biztosítékot. Sok kérdés megoldása, melyeknek mindenike a legnagyobb mértékben érdekli a zsidókat és alapítandó községeiket, főképp a kormány- és törvény közegeitől van függővé téve és a kormányváltozás szerint módosításnak alávetve. A mai törvények szövege a félremagyarázásnak és önkénynek széles teret biztosít.

*

Ha már most nemzetgazdasági és szociális szempontból vizsgáljuk a dolgot, először is az a kérdés ötlük eszünkbe; vajjon a zsidók bevándorlása Spanyolországra nézve hasznos volna-e és hogy Spanyolország szellemi állapota nem volna-e akadékos?

Spanyolország nem gazdag. Ha pénzügyi és commercialis hatalmát más államokéval egybevetjük, nem igen kísért a vágy, hogy Spanyolországban keressük a szerencse javait. Területe közel akkora, mint Német-, avagy Franciaországé (Franciaország 529,000 □ klm., Németország 540,000, Spanyolország 507,000 kerekében téve); mindamelllett Franciaországnak 38, Németországnak 45 és Spanyolországnak csak 17 millió lakója van. Spanyolország bevétele és kiadása az 1883-ik évben 900 millió, Franciaországé 3 milliárd volt; Angolországé szintén megközelítette a 3 milliárdot, Olaszországé pedig (300.000 □ km., 30 millió lakos) több mint 1½ milliárd volt. Franciaország bevétele az 1884-ik évben közel 4 milliárd volt, Spanyolországé 893 millió. Az 1887-ik évben Franciaországban 31,500 kilométer hosszúságot képviselt a vasuti hálózat, Németországban 36,700-at, Angolországban, Irlanddal együtt 30,500-at, míg Spanyolországban csak 8,600 kilométert.

Ismert tény, hogy Spanyolországból sokan vándorolnak ki Amerikába és hogy Algír is sok spa-

*) Lásd az „Egyenlőség“ 30. számát.

nyolt foglal magába, kik ott jobb nemzetgazdasági viszonyokat remélnek találhatni, mint otthon. Helyese tehát, olyan ország számára elősegíteni a bevándorlást, mely ilyen nagy kivándorlásokról ad számot?

(Vége következik.)

A „Függetlenség” — kimult.

(H.) Az antiszemita napilapja, mely a fajgyűlöletnek kátéja volt, megszűnt. Az antiszemita párt nem tudott megalakulni; a pártnak egyik vezéregyénisége, a nevezett lap szerkesztője, kirekedt a képviselőházból s evvel együtt a »Függetlenség« is eltűnt a létezők közül.

Távol állunk attól, hogy kárörvendjünk ezen. Mi azokat is tudjuk bizonyos mértékig sajnálni, kik ellenségeink voltak s hogy mégis ez alkalommal még egyszer megemlékezünk arról az ellenségünkről, ki kegyetlen harczot folytatott minden ellen, a ki, vagy mi zsidó: tesszük azért, mert Isten ujját látjuk benne. A »Függetlenség« keletkezése idején nem az volt, amivé utóbb sülyedt, hanem egyik szemefénye volt a magyar sajtónak, mely körül a magyar közéletnek olyan emberei csoportosultak, mint Hermann Ottó, Hoitsy Pál és más jelesek.

Szerkesztője, Verhovai sem az volt, amivé később lett. Az ő ragyogó tolla, melyet — fájdalom — utóbb besározott, vezetője volt a közvéleménynek, tüzelője a magyarságnak, vigasztalója a népnek és az ifjuságnak bálványa.

Csak emlékezzünk vissza a Verhovai-Majthényi-féle párbajra. Hogy Verhovait mint imádták az akkori ifjuság, eléggé fényesen igazolja a fővárosban az az 5 napig tartott csaknem ostrom-állapot, melyet az ifjuság inszenizált, mivel e párbajban Verhovai megsebesült. Hogy tüntettek a nemzeti kaszinó ellen, — mivel annak Majthényi báró is tagja s mert ott szintén elítélték Verhovait azon cikke miatt, melyet a magyar arisztokraczia ellen írt! Egyébiránt, ki volt Verhovai, s hogy milyen magasan állt a nép szeretetében — egykor, azt elég határozottan támogatja az a tény is, hogy Debreczenben a magyar kormányelnökkel szemben is majdnem orsz. képviselővé választották.

És hová sülyedt mind ezek után az a fényes mult, melyet egy közönséges tót családból származott fiatal óriástól annyian irigyeltek?

Minek volna ezt elmondanunk? Hiszen láttuk mint haladt fokról fokra lefelé, mióta az antiszemita mozgalomnak, mely az országnak annyi keserűséget szerzett lett vezetőjévé, s láttuk hullott le róla mind himpor, mely őt egykor olyan ragyogóvá tette.

S mi volt mindennek az oka? Azok a társadalom békéje ellen irányuló „elvek,” melyek a fanatikus, értelmetlen vad tömeg gyűlöletéből táplálkoznak.

Tisza-Eszlár egyik hirhedt emlékü hive tünt le

benne lapjával együtt és egygyel szaporította azoknak számát, kiket utolért az istennek ujjá.

Vay Gyurka, Recsky Bandi és Adamovics József társa lett ő, ha nem is testileg, de erkölcsileg!

H i r e k.

— **A pesti izr. nőegylet** választmányi gyűlésén hozott határozata következtében átírt a fővárosi tanácsnak, hogy az éhező iskolás gyermekek számára f. é. november hótól jövő évi ápril haváig kész havonként 1000 tehát 6000 népkonyhájába szóló ebédjegyet 6 kr-jával kiadni, melyek mellett a VI. és VII. kerületbeli éhező gyermekeknek felekezeti különbség nélkül szolgáltatják ki az ebédet. Egyszersmind ajánlották, hogy mivel az étkező idő a népkonyhában 11—12-ig tart az iskolás fiukat az iskola-szolga vezetése alatt küldjék a népkonyhába, hol a bejelentetteknek külön terítőken szolgáltatják ki az ételt. A pesti izr. nőegylet csak mindenüvé kiterjeszti kezét, ahol áldozatkészségét bebizonyíthatja.

— **Zsidó városi főkapitány.** Trencsénből értesítenek bennünket, hogy a trencsénmegyei főispán, ki az érdemet felekezetre való tekintet nélkül tudja méltányolni Boros (Weiner) Samu dr. hitsorsosunkat m. hó 30-án véglegesen megerősítette Trencsén város főkapitányi állásában.

— **Századnegyedes tanítói jubileumát** m. hó 13-án ünnepelte meg a tanuló ifjuság és kartársai élénk részvétele mellett Kellat Lajos, a nagykanizsai izr. elemi és kereskedelmi iskola egyik tehetséges tanítója.

— **Idők jele.** A „Budapesti Hirlap”, mely tudvalevőleg gyakran volt az antiszemita szószólója, f. hó 4-ki száma vezércikkében ezt írja: „Mikor a szerencsétlen Scharf Móríczy gyermek azzal vádolta atyját, hogy a tizza-eszlári léánynak vérét vette, — nem a kadt ember az illetékes körökben, ki e vád komolyságában hitt volna.» »A felsőbbségnek e perrel (tizza-eszlári) ép olyan nemes, mint igazolható célja volt: a legrészletesebb nyilvános tárgyalás által a praeokkupált tömegeknek szemébe bizonyítani a vád képtelen voltát.“

— **Nemeslelkű kath. pap.** A fővárosi piarista gimnáziumnak igazgatója, megtudván, hogy egy megyéjéből, Veszprémből való zsidó családfő egyik fővárosi kórházban betegen fekszik és hogy családja eközben odahaza a legnagyobb nyomorral küzd, számukra gyűjtést indított, mely olyan szép eredménnyel ütött ki, hogy a szóban forgó zsidó családot fejével együtt örök hálára kötelezte. Valóban ilyen a példája a felebaráti szeretetnek, mely a keresztény vallás alapelve.

— **Egy hitsorsosunk a pápának.** Raab D. Lipót, komáromi lakos több évi lankadatlan munkássággal és alapos ismeretekkel készített „Universal Kalendar“-ét Simor hercegprimáshoz azon megjegyzéssel küldte be, hogy a szépen bekötött s egészen irónnal leirt példányt XIII. Leo pápának 50 éves jubileuma alkalmából felajánlhassa. A hercegprimás a hézagpótló s különösen a történelmi tudományokkal foglalkozók számára megbecsülhetlen művet szívesen fogadta és a saját ajándékaival együtt átszármaztatta a fővárosba, hol a pápa számára küldendő ajándékok közt ki volt állítva. Mivel azonban a szerző művét még az év folyamán ki akarja nyomtatni, Wolfka Ferdinand József drt, titkos pápai tiszteletbeli és cs.

kir. udvari káplánt a központi semminárium prefekt-jét stb., ki a Magyarországból küldendő ajándékokat a pápa számára rendeltetési helyére juttatja, megke-reste, hogy a czeruzával leirt példány helyett majd nyomtatásban juttathassa el a feltűnést kelteni hiva-tott művet a pápához. Wola fka dr. némi vonako-dás után visszaadta az irónos példányt. Ajánlatára a mű német nyelven a következő ajánlással fog megjelenni: „Sr. Heiligkeit Papst Leo XIII. aus An-lass seines glorreichen Priester jubileums achtungvoll gewidmet von dem Verfasser.“

— **A bécsi éhezõ iskolás gyerekek számára**
Königs war ter és Rothschild bárók egyen-kint 10,000 frtot adtak.

— **Esküvõ.** A volt ó-budai főrabbi Hirsch M. jelenleg prágai főrabbinak k. leányával, Reginával Jacob-son Mozes, schrimmi rabbi a Jacobson hamburgi nagyhirű czég tulajdonosának fia, nov. 1-én örök frigyét kötött.

— **Szép adatokban** mutatja ki a bécsi „Verein zur Beförderung der Handwerke unter den Inländischen Israeliten“ az elmúlt évről szóló működését, melyre világot vetendõ közöljük a következőket: Az 1886-ik évben az egylet gondozása alatt állott nö-vendékek száma azon 43 növendéken kívül, kiket az „israelitische Alliance“ bizott rá ruházás és felügye-let végett, 816 volt. Ezen évben 235 növendéket fo-gadtak fel (az előző évben csak 228-at) és 116-ot (az előző évben csak 106-ot) szabadítottak fel. Az egylet összes kiadása 13,899 frt volt, míg az előző évben 11,967. A növendékek közt 116 lakatos, 110 czipész, 78 kárpitós, 76 esztergályos, 73 bőröndké-szítõ, 60 bádógos, 43 könyvkötõ, 23 bőriparos, több pék, bronzműves, fametszõ, rézöntõ, timár, gép- és mülakatos, fémesztergályozó, szabó, aranyozó, bognár kömives, téglafaragó, czukrász stb. van.

— **Mire vetemedik az antiszemizmus** féktelensé-gében, ezt eklatánsal bizonyítja a bécsi »Vater-land.« A bécsi éhezõ iskolás gyerekekre a figyelmet a „Presse“-nek szerkesztõje, Lichtenstedt János hit-sorsosunk hívta fel. Hogy a felhívásnak milyen ha-tása volt, nem szükséges újságolvasó ember előtt ismételni; jól tudja mindenki, hogy élén az uralkodó családdal sietett kiki a nyomor enyhítésére s hogy ennek következtében nálunk is megindult a mozga-lom. Ilyen nemes, tisztán emberbaráti szeretetet-su-galmazta mozgalommal szemben pusztán azért, mert megindítója zsidó, az antiszemizmus a »Vaterland«-ban csak ismert hangján piszkolódni tud. Többek közt ezt írja: „Az éhezõ iskolás gyerekek érdekében minden szabadelvü lapban folytatják a munkát. Ma már Uhl polgármester a nyilvánosság elé fölhívás-sal lépett, melyben az éhezõ gyerekek számára gyű-jtendõ segélyre szólít fel. Egyébiránt még egyre több hang szól ez ügyben, mely a zsidó hirlapiró által megindított jótékonyági humbugot igaz értékére szál-lítja le.“ — De nemcsak a sajtó útján, hanem nyilván-os gyülekezeten is ilyen, minden érzést felháborító hangon így szólott valami Schenkenbach nevü ember: „Az éhezõ gyerekek érdekében indított mozgalmat le kell verni a lábáról, mert rendezõi zsidók és sza-bad kömüvesek.“ — „Csak azért indították, hogy gseftet csináljanak“ és, hogy „az éhezõk között zsidó gyerekek (!) is akadnak.“ A gyűlésen kétségbevonták ez adatokat, kézzel-lábbal tiltakoztak ellene, hogy

Bécsben 2530 éhezõ gyermek volna. Végre aztán hivatalosan megállapította a hatóság, hogy a „Presse“ még kis számu gyerekrõl tett jelentést, mikor 2530-at jelentett, mivel ezek száma 4500. Az antiszemizmus evvel a kettõs kikapással megint borzasztó példáját adta annak a felebaráti szeretetnek, mely működését szabályozza, indokolja.

— **Oppenheim Ábrahám** báróné, a kölni bankár-uak rendkívüli jótékonyágáról ismert neje mult hó 24-én 76 éves korában meghalt. Maga az antiszemita „Kölnische Zeitung“ is csak „anemes emberbarátnõ“ né-ven emlegette azt a nõt, ki egész életén át a jóté-konyóság szolgálatában állt s évi jövedelmének tul-nyomó részét a könyvek felszárítására fordította. De jótékonyága halála után is élni fog, mert 150,000 márkát hagyott a Köln városi szegények javára azon kikötéssel, hogy annak kamatai halála évfordulóján fele részben a keresztény és zsidó szegények közt osz-tassanak szét. A megboldogult továbbá 300 ezer márkát hagyott azon gyermekkórházra, melyet 700 ezer márkából emelt fel férje emlékére, a kölni szt. Mária kórházra 12,000, a kölni siketnéma intézetre 10,000, a berlini Augusztá és charlottenburgi Char-lotte-kórházakra együttvéve 50,000, Bassenheim hit-községnek szegényalapul 50,000 és a nevére alapított kórházra 150,000 márkát hagyott. Ilyen széleskörü jótékonyágnak természetesen elismeréssel tartozott mindenki. Így elhunytá után a kölni polgármester, Becker gyűlést hívott össze, melyen meleg hangon emlékezett meg a megboldogultról. Temetése a leg-nagyobb pompával ment végbe. A halottas ház első emeleti disztermében, a kölni társadalmi élet legelõ-kelõbbjei jelentek meg. A gyászoló rokonokon, ba-rátokon és ismerõsökön hívül ott voltak a városi ha-tóságok fõnökei, Legdow kormányelnökkel, élén a kormányzó testület számos tagja, Becker fõpolgármester, a rendõrség fõnöke Kö-nig, az egész városi tanács, Rennen és Offemann vasuti igazgatósági elnökök, a kölni jótékony egylet elöljárósága stb. stb. A gyászbeszé-det Frank dr tartotta és ékes szavakkal ecsetelte az elhunyt érdemeit. A gyászbeszéd után a pálya-udvarra vitték a halottat, hogy onnan a bassenheimi családi sirboltba szállítsák. — Az elhunyt ravatalára „elismerés jeléül“ a német császárné pálmá-koszorút tett, mely fehér rózsákkal, kaméliákkal, tubarózsákkal és a legpompásabb virágokkal volt diszitve; de ott volt a császárné koszoruján kívül ud-varhölgyének, Hacke grófnőnek ibolya és fehér rózsá s a bádeni nagyhereze gnõ diszes ko-szoruja is. Ezen koszoruk mellett ott pompázott még Köln város, a Flora részvénytársulat, a kölni jóté-konyegylet, az Oppenheim-féle gyermekkórház s még számtalan testület és egyesek virágadományja. A holttestet külön vonat vitte rendeltetési helyére, me-lyet Coblenzben a császárnó udvarhölgye Hacke grófnő, Puttkammer gróf kormányelnök, Beis-zel gr. államtanácsos, Gélien tábornok, várpa-rancsnok s még igen sok gyászoló fogadott. A pálya-udvarban a holttestet a vagonból kiemelték s aztán megint visszahelyezték, hogy elszállítsák Bassen-heimbe, hol az egész város népessége ünnepi ruhában várta. A ravatalt itt ismét felállították s Frank dr. ismételten sikerült gyászbeszédet mondott, mely után örök nyugalomra tették a megboldogultat, kit ezek könye kisért oda. Megemlítjük még, hogy a csá-

szárné Coblenzbe a halottas menet elé udvari kocsit küldött.

— **Ünnepelt zsidó tanár,** Amsterdamból jelentik október 29-iki kelettel, hogy az ottani egyetemen 25 év óta tanárkodó Asser T. M. dr. e napon tanárkodásának negyedszázados évfordulóján fényes ovacziókban részesítették. Az egyetem kurátorsága, az akadémiai tanács, a jogi kar, a községtanács, volt tanítványai, barátai és tisztelői értékes ajándékokkal lepték meg. A tanuló ifjuság fáklyás zenével tisztelte meg s a külföldről is számtalan üdvözlés érkezett. Asser dr. előkelő zsidó családból származik és atyja példáját követvén, az ügyvédi pályára készült, melyen jelenleg is Amsterdam egyik legismertebb szaktekintélye. 1862 óta az európai kereskedelmi jog nemzetközi felruházására indított mozgalomnak egyik vezetője, 1870 óta a diplomácia vizsgálo-bizottság tagja, 1875 óta a külügyi hivatal tanácsosa, 1885 óta a németalföldi bank komisariususa 1881 és 1886-ban a berni nemzetközi vasutforgalmi konferencián, 1881-ben a párisi tengeralatti táviró ügyében összehívott konferencián, 1885-ben a Suez-csatorna ügyében a párisi konferencián, 1885-ben a berlini kongó konferencián mint Németalföld kiküldött képviselője vett részt. De nemcsak Németalföld ismerte el érdemeit, hanem másutt is kitüntették ezekért, így az edinburgi egyetem jogtudorrá nevezte ki — Honoris causa stb.

— **Megjárta.** Bécsben a közkórház első orvosi állomására nyitottak pályázatot. Egy fiatal neves orvos, kinek atyja zsidó létére is az egyetemi tanárságig küzdötte fel magát s az uralkodótól nemességet és érdemjeleket nyert, szintén pályázni óhajtott az állomásra, melynek betöltésére tehetsége képesítette. Csakhogy beleakadt abba a körülménybe, hogy zsidó, s ennél fogva sikerre mi kilátása sincs. Nosza kapta hát magát az orvos ur, a ki atyjától vagyonon, tisztességen kívül valláserkölcsi nevelést is örökölt, kerített valahol a vidéken keresztelő-levelet és a keresztelő-levél értelmében mint keresztény folyamodó, egészen biztosra vélte, hogy a hivatalos „Wiener Zeitung“ egy szép napon kineveztetésével fogja meglepni. Azonban nyolcz nap múlva nagyot nézett, midőn a „Wiener Zeitung“ Lang dr., insbrucki hitsorsosunkat jelelte ki a kérdéses állomás betöltésére. A kikeresztelkedett orvos urnak most már az állás el nem nyerésén kívül az is furja oldalát, hogy tisztességben, közbecsülésben megőszült atyját megtagadta.

— **Bécsből** jelentik, hogy Bloch dr., reichsrathi képviselőhöz a következő távirat érkezett: „Tizenöt éves leányomat ezelőtt három héttel kikeresztelkedésre csábították és jelenleg Krakóban a Smolska-féle kolostorban van. Minden lehető hatósági közbenjárás, melyet igénybe vettem, hogy leányomhoz juthassak, eredménytelen maradt, Méltóztassék nagyságod ezt a magas miniszteriumnak tudomására hozni, hogy leányomat a kolostorból azonnal elbocsássák. — Gronner Ábrahám, építész, vállalkozó. Suchan.“

— **A fősuperintendens válasza.** Coburgban (Németország) Müller dr., a protestans papság főnöke, a vallás- és közoktatásügyi miniszterium előadója, fősuperintendens, a napokban ünnepelte meg pályájának 50 éves jubileumát. Ez alkalomból a coburgi izr. hitközség is üdvözölte az ünnepeltet, mire ez — tekintve a németországi viszonyokat — a következő

örvendetes választ irta: „Jól esett, hogy működésem jubileumának ünnepnapján a zsidó hitközség is szerencsét kívánván, megemlékezett rólam. Midőn emiatt ez alkalommal igaz köszönetemnek adok kifejezést, szivemből kívánom, hogy a különböző felekezetek hívei a jövőben békében és egymással összegyezően éljenek és azon az egy közös munkán fáradozzanak, mint kell az Istent tisztelni és helyesen cselekedni. Teljes tisztelettel Müller dr. fősuperintendens.“

— **Két nagytudományu rabbi hunyt el** Livornóban a lefolyt hónapban. Az egyik Sinigaglia Vitag volt, kit rendkívül széleskörű olvasottsága és tudmánya miatt „ambulanskönyvtár“ értelmezővel tisztelték meg, s a ki az olasz zsidóság körül hervadhatlan érdemeket szerzet. A másik Castelli Salamon volt, jeles szónok és ismert író.

— **„Antiszemiták“** czimen Rómániban a megbukott „Veteranul“ helyett félhavonként megjelenő zsidóellenes folyóiratot indítottak, mely természetesen az antiszemitizmus valamennyi elvét (?) meg akarja valósítani, sőt a zsidókat nemcsak Romániából, hanem még Európából is ki akarja szorítani. Pedig éppen csak azt bizonyítja e lap is, hogy maguk a vezetői szorultak ki Európából.

— **Angol zeneszerző hitsorsosunk** tünt fel mostanában „Ruth“ című művével, melyet a londoni Gloucester cathedrale-ban a kritika teljes elismerése mellett adtak elő. Az ifju zeneszerző neve Cowen.

— **A „Magazin of Art“** Londonban megjelenő havi folyóiratnak szerkesztőjévé Spielmann nevű hitsorsosunkat, ki a múlt nyáron az Anglo-Jewish-Exhibition sikereiben oly tevékeny részt vett, neveztek ki. Fejlett műzslés és alapos irodalmi ismeretek képesíthetnek csak e szép állás betöltésére.

— **Miss Sara Sampson,** Lessing művét Varsóban lefordították héber nyelvre. A mű zsidó czime: Sara bat Simson.

— **A becsületrend lovagjává** nevezték ki Picard Arthur Weilt a besanconi (Franciaország) nagy bank főnökét.

— **A párisi zsidó tudományok terjesztésére alakult egylet** működését „Cremieux életéről“ szóló előadással kezdi meg.

— **A zsidók Oroszországban** a „Russ Wjedom“ kimutatása szerint a népességnek 2%-át képezik, Moskvában 1.9%-át és Pétervárott 3.2%-át.

— **Meglátogatta** Maxime du Camp a bischofsheimi zsidó tanítónőképzőt, melyben az Alliance költségén keletről való leányokat képeznek ki. A hirneves akadémikus egy fiatal smyriota leánynyal görög nyelven beszédbe ereszkedett s az intézettel annyira meg volt elégedve, hogy legjobb tanítványa számára szép jutalmat tűzött ki.

— **A zsidó ifjusági istentiszteletet,** mely nálunk a fővárosban az izr. hitközségnek egyik legszebb vívmánya, Alsó-Szilézia két városában, u. m. Görlitzben és Glogauban is meghonosították. A hazai vidéki hitközségek is követhetnék e szép példát.

— **A »Gazetta Gatzuka«** című Moszkvában megjelenő illusztrált antiszemita lap megjelenését a zsidók ellen intézett hajszái miatt 8 holnapra felfüggesztették.

— **Oroszországból Amerikába** az 1881-6-ig terjedő időközben kivándorolt zsidók száma a „Now. Wr.“ kimutatása szerint 114,000-re rug.

Előfizetési felhívás!

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük október hó végével lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre	7 frt — kr.
fél évre	3 frt 50 kr.
negyed évre	1 frt 75 kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre	6 frt — kr.
fél évre	3 frt — kr.
negyed évre	1 frt 50 kr.

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váci-körút 3. sz.

Dávid király utolsó sarja.

— Philippon beszélye. —

[7. folytatás.]

A szultán a trónterembe ért. Megérkezésekor az ország nagyjai, kik sorfalat képeztek, egészen a padlóig hajtották meg magokat. A szultán hivei sorfala között egyenesen a trónjához tartott s leült. A díván tanácsosai szokásos reendbe álltak és figyelve emelték fel fejüket. Zin Aldin intett és aga Musztafa kilépett a sorból.

— Hiven őrizték-e az elfogott embert a teremben? — kérde tőle a szultán.

Az aga meghajolván, szólt:

— A mindenség napja, leghatalmasabb uram, én magam, a te alázatos szolgád, három hü harcosoddal együtt egész mostanáig őriztük a terem egyetlen ajtaját, melynek őrizetét most Beko agára bízam.

— Emberünkkel senki sem állhatott szóba?

— A pillanattól fogva, melyben elzártam mögötte az ajtót, egész mostanáig foglyunk nem látott emberarcot, és nem hallotta ember szavát. Fejemmel kezeskedem.

— Jó. Akkor hát állítsd ide elénk és az eget ismerő Beren-al-Phereczet, az én bölcs és hü csillagászat, hívasd ide.

Az aga keresztbe vetette karjait, földig hajolt és eltávozott. Kis idő múlva újra megnyiták a trónterem ajtai és ben Jonah Benjamin az aga társaságában és egy csomó katona kíséretében a terembe lépett; nemsokára megjelent Pherecz is.

— Benjamin a trón elé állt, meghajtotta magát, de nem borult a földre. Ez, valamint megnyerő magas alakja, mely mégis a méltóság jellegével birt, szép, kifejezésteljes arcza és a részben idegenszerű ruházat minden jelenvoltra nagy hatást gyakoroltak. Valamennyinek szeme felé és a szultánra irányult.

A szultán jó darabig nézte a zarándokot aztán megszólította:

— Előre is ilyennek irtak le, te ismeretlen. A bölcs Beren-al Pherecznek újra köszönettel adózom, hogy mielőtt megláttalak volna, megismertrtetted veled, Ki vagy te, ismeretlen?

— Almozal ura, én a távol, messzefekvő kelet fia vagyok; éveken át kell zarándokolni, míg hazám partjára lehet jutni; ott nagyon közel van az ember a lenyugvó naphoz, — nevemet, uram, ismeri.

Voltál-e valaha országainkban?

— Soha, soha uram! olyan zarándok utat, minőre én szántam magam, az ember életében csak egyszer képes megtenni. Vagy tiz éve már, hogy testvéreim tűzhelyét elhagytam.

— Mondjad, miért tetted meg e nagy utat?

— Kérdjed a madártól, ó, király, miért repül ki fészkeből és miért tart, nem ismerve veszélyt, délfelé, hegyen, völgyön, szárazon, tengeren keresztül! Vándoroltam és zarándokoltam, valami ismeretlen vágy nem hagyta nyugtomat, úgy vitt napkelet felé. De most már tudom, hogy a minden életnek ura, miért ösztönzött úgy előre — annyi országon keresztül — idáig — —

— Te tudod? Nos, hát mond, szaporán!

— Szultánom, hozzád, feléd üzött valami.

— S miért éppen hozzám, te ismeretlen?

— Hogy életed egy elhatározó pillanatában tanácsommal szolgáljak neked, hogy megmentselek egy égető veszélytől, s hogy az örvény torkából, melybe rohanni készülsz, visszarántsalak...

— Én? Veszélyben? — Ugrott fel ijedten Zin-Aldin. — Magyarázd ki magadat?

Benjamin darabig körülnézett a teremben s aztán folytatta:

— Uram, kik itt a teremben vannak, nem mind és nem annyira hiveid, hogy a veszély pillanatában a te oldalad mellett ellene állának a kísértésnek. Azért hadd távozzanak el, hogy megmondhassam, mi vár reád...

A szultán izgatottan kelt föl trónjáról, és meghagyta, hogy legbensőbb tanácsosai kivételével valamennyien távozzanak. Midőn a terem kiürült, Benjamin a trónhoz még közelebb ment és halkan de nyomatékosan szólt:

— Almozal szultánja, Bagdad kalifája e pillanatban szereli fel hatalmas seregét, hogy téged tönkre tegyen. Más, hatalmas ember, Monstandged szultán, ült a kalifák trónjába s első tettének szánta a te megöletésedet s országod meghódítását, mert hajdan is az övéké volt. Harczosa számtalan, mint a tenger fővenye; vezetői pedig bátrak és harcedzettek.

— Bagdad kalifája... — kiáltá a szultán magánkívül. — Nos hát milyennek látod a jövőt? — kérde félelemtől remegő hangon.

(Folyt. köv.)